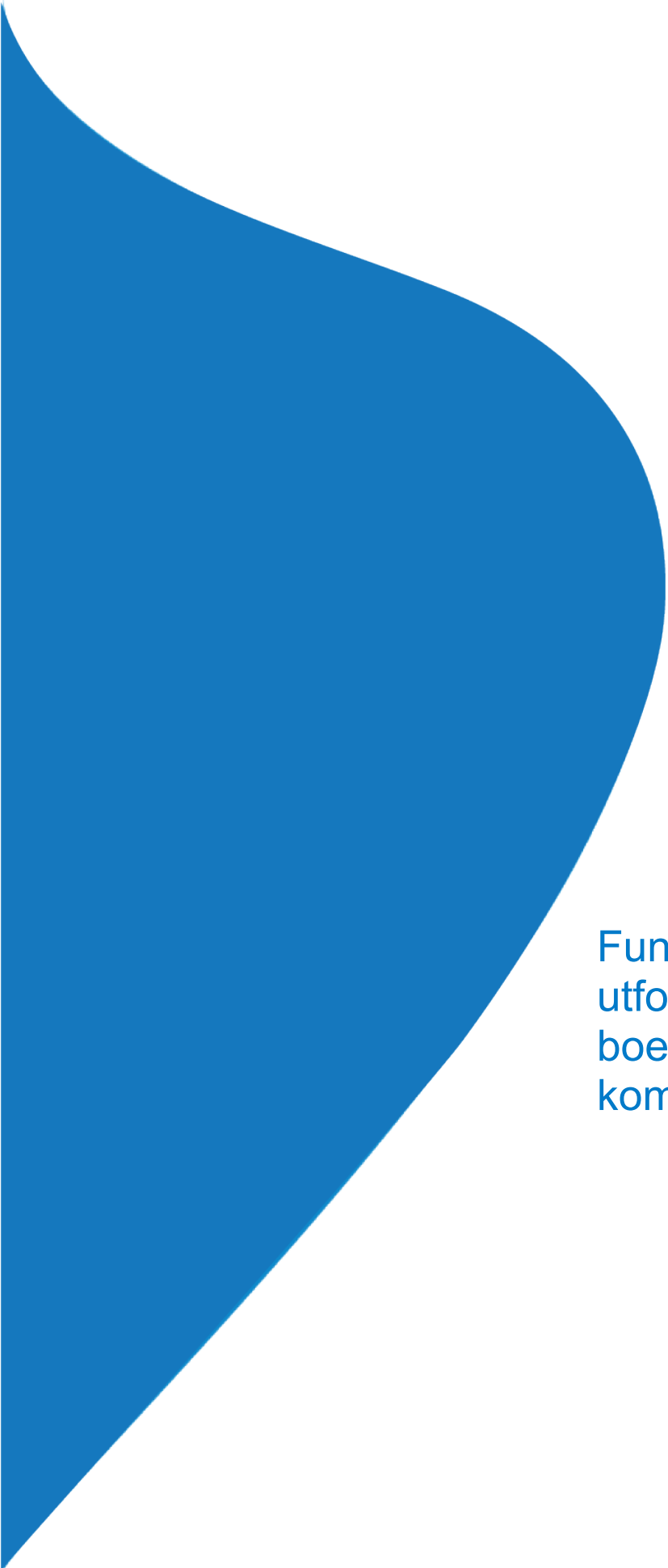

A large, solid blue abstract shape that starts as a vertical line on the left and curves towards the right, resembling a stylized 'L' or a drop shape.

Funktionsprogram för utformning av särskilt boende för äldre i Laholms kommun

► Riktlinje

Beslutad av:	Diarienummer:	Typ av styrdokument:	Dokumentansvarig:
Socialnämnden	2026-000270	Riktlinje	Förvaltningschef
Beslutsdatum och paragraf:	Giltig till:	Senast reviderad:	
2026-08-24 § 70	Tillsvidare	2026-08-13	

Innehåll

1. Om Funktionsprogrammet.....	5
Inledning.....	5
Bakgrund	5
Syfte	5
Kravnivåer	6
Målbild	6
Giltighet och tillämpning	6
2. Styrande lagstiftning och riktlinjer	6
Lagar och myndighetskrav	6
3. Verksamhet och arbetssätt	7
Definitioner och begrepp.....	7
Personcentrerad omsorg	8
Verksamhetsorganisation	8
Omsorgspersonal	8
Sjuksköterskor.....	8
Arbetsterapeut och fysioterapeut.....	8
Enhetschef	8
Administrativt stöd.....	9
Arbetsmiljö.....	9
4. Övergripande utformningsprinciper	9
Övergripande utformning	9
Avdelningsstruktur och storlek	10
Parboende.....	10
Logistik och flöden.....	10
Gemensamma funktioner	11
5. Övergripande krav på boendemiljö och verksamhet.....	11
Tillgänglighet och användbarhet.....	11
Demensvänlig utformning, orienterbarhet och gestaltning	12
Färgsättning och material	13
Belysning, ljus och fönstermiljö.....	14
Ljudmiljö	14
Golv	15
Inomhusklimat.....	15
Ventilation, värme och kyla	15
Vårdhygien och smittskydd.....	15
Städbarhet.....	16
Trygghet och säkerhet	16
Brandskydd och säkerhet	16
Dörrar och passage	17

IT och telefoni	17
Reservkraft och annan beredskap	18
Teknik och driftutrymmen	18
Utemiljö	18
6. Brukarens lägenhet	19
Funktionskrav på bostaden	19
Entré, hall och pentry	21
Sov och allrum	21
Hygienrum	22
7. Gemensamhetsutrymmen på avdelning	23
Entré till avdelningen	24
Matplats	24
Vardagsrum	24
Aktivitetsrum	24
Fysisk aktivitet	25
Finrum	25
Balkong och uteplats	25
8. Verksamhetsutrymme på avdelning	25
Kök	25
Dokumentationsrum	26
Personaltoalett	26
Tvättstuga	26
Sköljrum	27
Diskdesinfektor	27
Källsortering och avfall	28
Städutrymme	28
Närförråd	28
Verksamhetsförråd	28
Förråd för sterilt och rent material	28
Läkemedelsförråd	29
Akuthjälpmedelsförråd	29
Förvaring av rena arbetskläder	29
Förvaring av orena arbetskläder	29
9. Övriga utrymmen och funktioner	29
Huvudentré	29
Kommunikationsytor	30
Korridor/passage	30
Kontor och administration	30
Enhetschef	30
Administration	31
Hälso- och sjukvårdspersonal	31
Samtalsrum	31
Mötesrum	31
Kopiering och serviceutrymme	32
Personalutrymmen	32
Personalrum	32
Vilrum	33
Omklädningsrum	33
Tillagningskök eller Mottagningskök	33
Anhörigrum och övernattningsmöjlighet	33
Hårvård	33

Hjälpmedelsförråd rena och orena	34
Rullstolsförvaring/rengöring	34
Centrala förråd.....	34
Avemballering	34
Miljörum.....	34
Städcentral	35
Varuintag och inlastning	35
Särskilda transporter.....	35
Parkering	35

1. Om Funktionsprogrammet

Inledning

Detta funktionsprogram ersätter tidigare beslutat "Funktionsprogram för lokalutformning av särskilda boenden i Laholms kommun". Funktionsprogrammet är ett underlag som beskriver verksamhetens behov och krav på funktioner i byggnaden av ett särskilt boende. Fokus ligger på vad verksamheten behöver kunna göra och vilka krav miljön måste uppfylla. Dokumentet fungerar som ett underlag för kommunikation mellan dem som berörs vid beställning, planering, utformning och uppförande av lokaler ämnade för särskilda boenden och för att underlätta förståelsen av verksamhetens funktioner och flöden. Funktionsprogrammet kan aldrig bli komplett utan ska ses som ett stöd i varje enskilt projekt.

Bakgrund

Tidigare beslutat funktionsprogram och projekt inom Laholms kommun samt internt och externt erfarenhetsutbyte har kombinerats med omvärldsbevakning. Lärdomarna har använts som inspiration och vägledning vid framtagandet av detta dokument.

Funktionsprogrammet ska ses som en riktlinje vid planering av särskilda boenden och utgöra ett underlag för att skapa en fungerande miljö för samtliga som vistas i byggnaden. Funktionsprogrammet ger likvärdiga förutsättningar till ny- eller ombyggnationer.

Socialtjänstlagen (2025:400), med sitt fokus på förebyggande arbete, självbestämmande, delaktighet och personcentrerad omsorg, bedöms inte medföra några genomgripande förändringar av den grundläggande fysiska utformningen av framtida särskilda boenden. Däremot förstärker lagen behovet av flexibla, tillgängliga och hemlika miljöer som främjar social gemenskap, självständighet, trygghet och individanpassade arbetssätt.

Syfte

Syftet med programmet är att eftersträva ett särskilt boende som ska vara tillgängligt för alla som bor, besöker eller arbetar där. Det särskilda boendet ska formas med fokus på tillgänglighet, utan känsla av institution, upplevas tryggt, hemlikt och kunna nyttjas som en väl fungerande verksamhet under många år framåt.

Boendets utformning ska även utgöra en god arbetsmiljö för personal. Lokalerna ska vara utformade på ett sådant sätt att de visar på effektiva lösningar som tar till vara på lokalytan och långsiktig hållbarhet.

Viktiga aspekter vid utformningen av ett särskilt boende är:

- Enkel och logisk planlösning som skapar synergier mellan avdelningar
- Överblickbarhet
- Visuellt tydlig miljö
- Omsorgsfull inre miljö
- Berikande utemiljö

Funktionsprogrammet riktar sig till projektledare, arkitekter, andra konsulter och entreprenörer som har i uppdrag att planera eller genomföra projekt i de särskilda boendena.

Kravnivåer

För att tydliggöra vilka krav som är obligatoriska respektive vägledande används följande kravnivåer i funktionsprogrammet:

Ska anger ett obligatoriskt krav som ska uppfyllas om inte annat beslutas av beställaren.

Bör anger en stark rekommendation som normalt ska uppfyllas. Avsteg kan göras om särskilda skäl föreligger och konsekvenserna har analyserats.

Kan anger en möjlig lösning eller ett alternativ som kan övervägas utifrån projektets förutsättningar.

I de fall särskilda förutsättningar eller avvägningar behöver göras anges det i texten. Sådana avvägningar diskuteras i varje enskilt projekt.

Målbild

Laholms kommuns särskilda boenden ska erbjuda en trygg, tillgänglig och hemlik boendemiljö där den enskildes behov, integritet och självbestämmande står i centrum. Boendena ska utformas för att främja delaktighet, social gemenskap, aktivitet och välbefinnande samtidigt som de möjliggör en god och säker vård och omsorg.

Lokalerna ska vara flexibla, hållbara och långsiktigt anpassade för framtidens behov. Utformningen ska stödja en god arbetsmiljö, ett effektivt resursutnyttjande och ett personcentrerat arbetssätt. Särskild hänsyn ska tas till personer med demenssjukdom och andra kognitiva nedsättningar genom miljöer som främjar trygghet, orienterbarhet och självständighet.

Giltighet och tillämpning

Funktionsprogrammet ska vara ett levande dokument och uppdateras kontinuerligt utifrån nya erfarenheter, förändrade arbetssätt, ny lagstiftning och andra förändringar som kan påverka verksamhetens behov. Funktionsprogrammet beskriver de ytor, funktioner och samband som behöver vara kända tidigt i projektet och ska bidra till att skapa ändamålsenliga och kostnadseffektiva lokaler för såväl verksamheten som de boende.

2. Styrande lagstiftning och riktlinjer

Lagar och myndighetskrav

Lagar, regler, myndighetsbeslut samt kommunala riktlinjer beskrivs inte heltäckande i detta dokument utan dessa inhämtas från aktuell ursprungskälla.

De särskilda boendenas utformning och även verksamheten styrs bland annat av:

- Plan- och bygglagen (2010:900)
- Plan- och byggförordningen (2011:338)
- Boverkets föreskrifter och regler om byggande, inklusive krav på bland annat tillgänglighet, brandskydd, hygien, hälsa, buller och säkerhet vid användning.
- Boverkets vid varje tidpunkt gällande föreskrifter om säkerhet i händelse av brand i byggnader

- Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) samt krav på systematiskt brandskyddsarbete (SBA)
- Miljöbalken (1998:808)
- Socialtjänstlagen (2025:400)
- Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)
- Patientlagen (2014:821)
- Patientsäkerhetslagen (2010:659)
- Arbetsmiljölagen (1977:1160)
- Hyreslagen (12 kap. jordabalken)
- Livsmedelslagen (2006:804)
- Smittskyddslagen (2004:168)
- Kommunallagen (2017:725)
- Socialstyrelsens föreskrifter om basal hygien i vård och omsorg (SOSFS 2015:10)
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (SOSFS 2011:9)
- Arbetsmiljöverkets föreskrifter
- Folkhälsomyndighetens föreskrifter, allmänna råd och vägledningar inom relevanta områden
- Svensk Förening för Vårdhygien (SFVH), bland annat *Bygghälsa och vårdhygien (BOV)* och *Städning i vårdlokaler (SIV)*
- Kommunens tekniska krav och anvisningar
- Kommunens riktlinjer och styrdokument inom relevanta områden
- Bestämmelser och vägledningar avseende krisberedskap, civilt försvar och höjd beredskap
- Kommunens krav och mål avseende hållbarhet, energi och klimat

3. Verksamhet och arbetssätt

Definitioner och begrepp

För att alla kompetenser i en planeringsprocess ska förstå begrepp som används, definieras de mest vanligt förekommande begreppen i funktionsprogrammet.

Särskilt boende: boendeform som anpassats för äldre med stort behov av omsorg dygnet runt

Boende: brukare, hyresgästerna, de boende

Lägenhet: den enskildes bostad på det särskilda boendet

Verksamhet: Socialförvaltningen i Laholms kommun

Boendeavdelning: en avdelning på boendet

Avdelningskök: kök som ligger på respektive avdelning

Hygienrum/hygienutrymme:

- WC = toaletterum
- RWC = toaletterum för person med nedsatt rörelseförmåga
- Hygienutrymme = RWC med dusch

Personcentrerad omsorg

Särskilda boenden ska utformas för att stödja ett personcentrerat arbetssätt där den boendes behov, önskemål och förutsättningar står i centrum. Den fysiska miljön ska bidra till självständighet, delaktighet, trygghet och möjlighet att leva ett så självständigt liv som möjligt.

Verksamhetsorganisation

På ett särskilt boende med 40 lägenheter kan uppskattningsvis 15–20 anställda finnas på plats samtidigt dagtid. På natten är bemanningen lägre. Antalet personal anpassas såväl utifrån lokalernas utformning som de boendes behov.

Omsorgspersonal, sjuksköterskor, fysioterapeuter/arbetsterapeuter, enhetschefer och administrativt stöd, städpersonal och ev. kökspersonal med flera har i varierande omfattning det särskilda boendet som sin arbetsplats, därför ska det planeras utrymme även för dessa professioner. Behov av lokaler/kontor för de olika yrkesgrupperna får diskuteras i varje specifikt objekt. Byggnaden ska även fungera för dem som arbetar med underhåll och service av byggnaden.

Omsorgspersonal

Med omsorgspersonal avses i huvudsak undersköterskor och vårdbiträden. Dessa personalkategorier finns på plats dygnet runt för att hjälpa de boende med sin livsföring. Exempel på arbetsuppgifter är: personlig omvårdnad, måltidshantering på avdelningen, ta hand om tvätt, samverka och stötta anhöriga, dokumentation och olika typer av delegerade hälso- och sjukvårdsuppgifter. Arbetsuppgifterna kan skilja sig åt beroende på organisation, utbildning och erfarenhet.

Sjuksköterskor

Sjuksköterskan har det övergripande ansvaret för vård- och behandling i samverkan med ansvarig läkare. Arbetsuppgifterna omfattar bland annat hantering av läkemedel, föra journal, kontakt med anhöriga, delegera ansvar till omsorgspersonal samt handledning av såväl omsorgspersonal som sjuksköterskestudenter. Sjuksköterskor svarar på många telefonsamtal och behöver kunna tala ostört. Det är vanligt med cirka två sjuksköterskor för ett boende med 40 platser.

Arbetsterapeut och fysioterapeut

Rehabpersonalen samarbetar för att stärka individens förmågor genom olika aktiviteter. De ansvarar för funktionsbedömningar, träning och förskrivning av hjälpmedel. De har även en viktig roll i förhållande till övrig personal som i sin dagliga kontakt med individen bör ha ett funktionsbevarande arbetssätt. Det innebär att stötta den enskilde så att denne så länge som möjligt kan behålla sina befintliga fysiska, psykiska och sociala färdigheter samt självständighet i vardagen.

Enhetschef

Enhetschefen ansvarar för ledning, planering, uppföljning och utveckling av verksamheten. I uppdraget ingår personalansvar, arbetsmiljöansvar, verksamhetsplanering, ekonomi,

kvalitetsarbete samt samverkan med boende, anhöriga och externa aktörer. Enhetschefen har behov av en arbetsplats som möjliggör koncentrerat administrativt arbete, digitala möten, mindre fysiska möten samt enskilda samtal med medarbetare, boende och anhöriga. Kontoret bör därför vara placerat så att det är lättillgängligt för verksamheten samtidigt som det ger möjlighet till avskildhet och sekretess.

Administrativt stöd

Administrativ personal stödjer verksamheten i administrativa och serviceinriktade uppgifter. Arbetsuppgifterna kan omfatta schemaläggning, bemanningsadministration, dokumenthantering, fakturahantering, beställningar, statistik, arkivering, telefoni, receptionstjänster samt stöd till chefer och övriga medarbetare. Funktionen har behov av ändamålsenliga arbetsplatser med god tillgång till digitala system, förvaring och möjlighet att hantera dokument och administrativa processer på ett säkert sätt.

Arbetsmiljö

Den enskilda lägenheten är, liksom övriga utrymmen, personalens arbetsplats både när det gäller att tillhandahålla vård och omsorg, lokalvård och andra servicetjänster. På samma sätt är det gemensamma aktivitetsutrymmet, matrummet och köket en förlängning av den boendes vardagsrum och kök där viktiga moment i det dagliga livet äger rum, som måltider och sociala aktiviteter. Det är därför viktigt att arbetsplatsperspektivet finns med i planeringen av alla utrymmen i det särskilda boendet.

Olika faktorer i den fysiska miljön påverkar hur effektivt och säkert arbetet med att ge stöd, service, vård och omsorg är. Till exempel att rum ligger logiskt placerade i förhållande till varandra är viktigt så att personalen inte behöver lägga tid på att förflytta sig.

4. Övergripande utformningsprinciper

Övergripande utformning

Ett särskilt boende har två primära funktioner; det ska både vara en bra bostadsmiljö och ge en god arbetsmiljö. Boendet ska utifrån ett personcentrerat förhållningssätt ge trygghet samt god och säker vård och omsorg under den äldres sista tid i livet.

Lokalerna ska vara utformade utifrån överblickbarhet med logiska och enkla rumssamband. Långa korridorer bör undvikas. Det ska finnas utrymme att samlas i grupper för gemensamma aktiviteter/möten, dels för boende, dels för personal.

Verksamhetslokalerna ska upplevas välkomnande och ljusa med utrymme för social samvaro. Samtidigt ska de möjliggöra till en effektiv och lättarbetad miljö för personal och på samma gång behålla en hemlik miljö.

Boendemiljön ska vara anpassad till äldre med funktionshinder och personer med demenssjukdom. Det ska vara lätt att förflytta sig självständigt samt in och ut ur huset oavsett

funktionshinder. Avdelningarna planeras lika oavsett om det är en avdelning för somatisk vård eller för personer med en demenssjukdom.

Vid tider med lägre personaltäthet, som kväll/natt, ska det finnas god kommunikation mellan avdelningarna. Långa passager som omöjliggör detta ska undvikas. Avdelningarna förläggs nära varandra så att optimalt resursutnyttjande och överblickbarhet uppnås.

Vid planering av byggnaden bör boendelägenheter prioriteras i markplan framför personalutrymmen. Från gemensamhetsutrymmena ska det finnas god tillgång till utevistelse genom direkt anslutning till trädgård, uteplats eller balkong.

Boendet bör lokaliseras och integreras i den ordinarie bebyggelsen samt ha närhet till kollektivtrafik, service och andra samhällsfunktioner.

Byggnaden ska utformas med hög tillgänglighet och god orienterbarhet för boende, besökare och personal. All skyltning, såväl utomhus som inomhus, ska underlätta orientering till och inom fastigheten. Trösklar ska inte förekomma. Dörrar som används frekvent eller där tillgänglighetskrav föreligger ska förses med automatisk dörröppning och tillhörande manöverdon ska vara kontrastmarkerade. Trapphus kan utformas så att de kan användas för träning och rehabilitering. Utformning av trappor och placering av ledstänger ska stödja säker förflyttning och träning. Hissar ska dimensioneras för transport av sängar, bårar, hjälpmedel, förbrukningsvaror och annat verksamhetsmaterial. De ska placeras så att transporter kan ske effektivt utan att störa boendemiljön. Antalet hissar och dess kapacitet ska säkerställa verksamhetens behov av tillgänglighet, transporter och utrymning för personer med nedsatt rörelseförmåga.

Avdelningsstruktur och storlek

Vid nybyggnation bör en boendeavdelning normalt omfatta cirka tio lägenheter med ett gemensamt kök och vardagsrum för samvaro, aktiviteter och måltider. Denna storlek bedöms ge god balans mellan verksamhetens kvalitet, arbetsmiljö, bemanning och driftseffektivitet samtidigt som en småskalig och hemlik miljö kan upprätthållas. Vid ombyggnation och renovering av befintliga byggnader kan andra avdelningsstorlekar accepteras om byggnadens förutsättningar motiverar detta och verksamhetens krav på kvalitet, arbetsmiljö och boendemiljö kan säkerställas. Ett våningsplan bör bestå av minst tjugo lägenheter fördelat på två avdelningar. För personal ska det finnas dokumentationsrum, toalett, spoldesinfektor, närförråd, verksamhetsförråd, utrymme för källsortering/miljörum - sopor, ev tvättstuga.

Parboende

Hur man praktiskt löser parboende skiljer sig beroende på vilket äldreboende det är. Par erbjuds att bo i olika lägenheter på samma äldreboende och hyra utgår för två lägenheter. Det viktiga är att personerna upplever att de bor tillsammans.

Logistik och flöden

Flöden inom boendet ska analyseras i samband med framtagande och granskning av ritningsförslag. Särskild hänsyn ska tas till transporter av avfall, tvätt, hjälpmedel, livsmedel och övriga leveranser. Rena och orena flöden ska hållas åtskilda. Orent gods ska inte transporteras genom eller förvaras i anslutning till ytor där boende normalt vistas. Sköljrum,

miljörum och andra utrymmen för avfallshantering ska placeras och utformas så att luktolägenheter för boende och besökare minimeras.

Funktioner som har nära samband med varandra bör lokaliseras i anslutning till varandra. Centrala förråd bör placeras nära varuintag och avemballeringsrum. Förvaring av rena och orena arbetskläder bör placeras i anslutning till personalens omklädningsrum. Läkemedelsförråd samt förråd för sterilt och rent sjukvårdsmaterial bör lokaliseras nära sjuksköterskans arbetsplats.

Vid planering av entréer, kommunikationsytor och transporter ska det säkerställas att liggande transporter till och från boendet kan genomföras på ett värdigt, tryggt och integritetsbevarande sätt.

Gemensamma funktioner

Utanför avdelningarna bör det finnas gemensamma funktioner som kan samnyttjas av flera avdelningar. Exempel på sådana funktioner är tillagningskök eller mottagningskök, aktivitetsrum, samtals- och kalasrum, konferensrum, kontor, varuintag, avemballeringsrum, centrala förråd, hjälpmedelsförråd, tvättfunktioner, läkemedelsförråd samt städförråd. Centrala förråd ska dimensioneras utifrån verksamhetens behov och omfatta förvaring av bland annat rent städmaterial, omläggingsmaterial, inkontinensskydd, engångsartiklar, kemitekniska produkter, aktivitetsmaterial och säsongsutrustning. Förvaring ska ske på hyllor eller annan lämplig inredning och inte direkt på golv. Lägsta hyllplanet ska sitta minst 45 cm från golvet. Avstånd från tak ska även där vara 45 cm. I vissa fall är stängda skåp ett bättre alternativ, exempel vid separation av renhetsgrad.

Om tvättmöjlighet finns i samtliga lägenheter kan behovet av gemensamma tvättstugor reduceras. I annat fall bör tvättfunktioner dimensioneras och placeras så att verksamhetens behov kan tillgodoses på ett effektivt och hygieniskt sätt. Spoldesinfektor kan samnyttjas av två avdelningar under förutsättning att placeringen är funktionell för båda verksamheterna.

5. Övergripande krav på boendemiljö och verksamhet

Tillgänglighet och användbarhet

Såväl byggnaden som utemiljön ska vara tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Nivåskillnad ska inte förekomma varken i lägenheterna, mellan andra utrymmen i byggnader eller mellan inomhus och utomhus.

Utformningen ska stödja individens självständighet vid förflyttning, användning av olika funktioner och kommunikation. Information, orientering och användning av byggnadens funktioner ska underlättas genom tydlig skyltning, kontrastmarkeringar, god akustik och andra tillgänglighetsanpassade lösningar utifrån de boendes behov.

Tillgänglighet omfattar även de förutsättningar som krävs för att personalen ska kunna arbeta säkert och ergonomiskt. Lokalerna ska därför dimensioneras för användning av hjälpmedel, förflyttningsutrustning och annan teknik som verksamheten kräver.

Lösningarna ska även vara och upplevas som säkra av den hjälpbehövande individen. För att möjliggöra bår och sängtransport till och från avdelningar, samt in i lägenheterna ska dessa utrymmen utformas med större vändmått.

Demensvänlig utformning, orienterbarhet och gestaltning

En stor andel av de personer som bor på särskilda boende har en demenssjukdom eller annan kognitiv nedsättning. Den fysiska miljön har därför stor betydelse för den enskildes möjlighet att orientera sig, känna trygghet, bibehålla sin självständighet och uppleva välbefinnande. En genomtänkt utformning kan minska oro, stress och förvirring samtidigt som den stödjer den boendes kvarvarande förmågor.

Planlösningen ska vara enkel, överblickbar och logiskt uppbyggd med tydliga samband mellan viktiga funktioner. Rum och funktioner ska placeras så att de stödjer den boendes naturliga rörelsemönster och gör det lätt att hitta till den egna lägenheten, gemensamma utrymmen, hygienutrymmen och utomhusmiljöer. Antalet vägval bör begränsas och långa korridorer undvikas. Där längre kommunikationsstråk är nödvändiga bör siktlinjer brytas och tydliga målpunkter skapas.

Färgsättning, belysning och materialval ska användas som stöd för orientering, igenkänning och kognitiv tillgänglighet. Kontraster ska användas för att tydliggöra viktiga funktioner och hjälpa den boende att uppfatta skillnader mellan golv, väggar, dörrar och inredning. Samtidigt ska starka mönster, blanka ytor och visuellt störande detaljer undvikas eftersom dessa kan skapa osäkerhet eller feltolkningar av miljön. Lokalerna ska präglas av ljusa och lugna kulörer som bidrar till en harmonisk och hemlik miljö.

Miljön ska upplevas välkomnande och fri från institutionskänsla. Utformningen ska skapa förutsättningar för social samvaro, aktivitet, igenkänning och trygghet samtidigt som möjlighet till lugn och avskildhet ska finnas. Den enskildes bostad ska kunna personifieras genom egna möbler, fotografier och andra personliga föremål som stärker identitet, trivsel och orienterbarhet.

Belysningen ska stödja den boendes dygnsrytm genom god tillgång till dagsljus och en jämn, reglerbar belysning som ger god ljuskomfort och minimerar skuggor och bländning. Ljudmiljön ska vara lugn och fri från störande bakgrundsljud. Gångvägar ska vara tydliga och säkra, golv ska vara halksäkra och ledstänger ska finnas där de stödjer orientering och förflyttning.

Även utomhusmiljön ska utformas med hänsyn till personer med demenssjukdom. Trädgårdar och uteplatser ska vara trygga, lättillgängliga och erbjuda möjlighet till både aktivitet och återhämtning. Gångstråk ska vara sammanhängande och återföra den boende till utgångspunkten utan återvändsgränder. Utemiljön bör erbjuda variation genom planteringar,

sittplatser, odlingsmöjligheter, väderskydd och andra sinnesstimulerande inslag som bidrar till orientering, aktivitet och välbefinnande.

Färgsättning och material

Material ska väljas utifrån förutsättningen att det är högt slitage på ett särskilt boende, men även ge en hemliknande miljö och uppfylla vårdhygieniska krav. Utrustning som ofta transporteras (sängar och andra möbler), rullstolar, matvagnar eller städmaskin gör att golv/väggar och särskilt utåtgående hörn är extra utsatta. I gemensamhetsutrymmen och andra utsatta ställen ska avbärarlist/påkörningsskydd finnas som väggskydd. Detta kan eventuellt samordnas med ledstång i samma material/färg.

Samtliga ytor ska tåla rengöring och desinfektion med upphandlade rengöringsmedel och alkoholbaserade desinfektionsmedel med tensider samt Incidin eller motsvarande.

Även om det ställs höga krav på slitstyrka, städbarhet och säkerhet är det viktigt att materialvalen skapar en varm och ombonad miljö. Naturliga material, exempelvis metall, trä eller träliknande ytskikt, samt variation i struktur och ytfinish kan bidra till igenkänning och stimulera flera sinnen. Samtliga material och ytskikt ska samtidigt vara anpassade för verksamheten ur ett vårdhygieniskt perspektiv och tåla frekvent rengöring och desinfektion.

Generellt ska synskador och problem med bristande rumsuppfattning beaktas varför arbete med kontraster och färgsättning är viktigt. Rätt färgsättning underlättar orientering och tolkning av omgivningen. Färgsättningen kan med fördel användas för att ge karaktär och för att förstärka och förtydliga ett rums funktion. Den kan även användas för att ge orienteringspunkter. Ljushetskontraster ska finnas mellan till exempel golv och vägg och vägg och dörr. Även funktioner som används av de boende ges denna form av kontrastmarkering.

En varm väggkulör väljs med fördel i stället för det som uppfattas, sterilt vitt. Då äldre oftast är frusna upplevs en varm kulör mer avslappnande och inbjudande. Även handtag och övrigt som den boende behöver kunna se och använda bör kontrastera mot bakgrunden.

Dörrar och funktioner som bara används av personal ska smälta in i omgivande väggkulör. Sprinkler, accesspunkter med mera utförs dolda och kulörer i lika omgivande yta. Mörka golv i ytor där de boende vistas ska undvikas.

Färger och kontraster ska användas för att underlätta tolkning av omgivningen och hjälpa den boende att hitta till viktiga funktioner. För starka kontraster, mönstrade golv och blanka ytor bör undvikas (trappor och liknande, där de har en varnande funktion, är undantaget) då dessa kan upplevas som nivåskillnader, hinder eller håligheter och därmed skapa oro eller ökad fallrisk. Golvbeläggningen ska ha samma ljus/nyans genomgående, även i hygienrum, hiss och så vidare. Däremot får gärna kulören variera.

Marmoreringar och stänkmålning ska undvikas på väggar. Grundfärger anses fungera bra, men starka färger undviks på stora ytor.

Glas, speglar och blanka ytor, som kakel och klinker kan ge speglingar och ljusreflexer som kan förvirra och försvåra rumsuppfattningen. Den typen av material bör undvikas. Där glas ändå eftersträvas, som vid glasade dörrar i gemensamma utrymmen, ska belysningen anpassas så att problem med reflektioner och spegling blir så små som möjligt. Vissa dörrar kan behöva frostning för in- och utsyn.

Belysning, ljus och fönstermiljö

Tillgång till dagsljus och utblickar är av stor betydelse för människans allmänna välbefinnande. Motljus kan dock skapa bländning, vilket kan verka desorienterande. Vid nyproduktion kan låg fönsterbröstning övervägas för att möjliggöra utblickar för rullstolsburna och sängliggande. Fönster och glaspartier i lägenheter och allmänna utrymmen i söder- och västerfasad ska förses med utvändig solavskärmning.

Varje lägenhet bör ha minst ett öppningsbart fönster för vädring. De öppningsbara fönstren ska vara utrustade med funktioner som möjliggör säkring mot olyckor. Placering av hygienrum bör undvikas så att insyn utifrån genom fönster kan ske. Fönster i hygienrum där insyn kan förekomma ska förses med insynsskydd. Öppningsbara fönster ska vara lätta att öppna och stänga för personer med olika funktionsnedsättning och personal. Det bör finnas mellanpåliggande persienner i lägenheterna. Vid högre fönster behövs en lång vridstång. Fönsterbänkar och möjlighet att hänga upp gardiner ska finnas i bostadsytor. Det ska finnas insynsskydd i de gemensamma delarna, i aktivitetsytor och övriga rum.

Belysningen i gemensamhetsutrymmena ska vara lätt att ändra och kunna regleras utifrån scenario. Önskvärt med system som styr ljusnivåer och färgtemperaturer automatiskt efter dygnsrytmen. Vid lägenhetsdörrar bör belysningen vara riktad så att dörrlås och namn är väl belysta. Nöd- och belysningssystem för vägledande skyltning utförs i samråd med brandkonsult.

Som utgångspunkt beräknas minst ett eluttag per fyra meter vägg (dörrar och fönster inräknade). Med hänsyn till dagens omfattande behov av elektrisk utrustning finns risk att minimikravet inte är tillräckligt för verksamhetens behov. Placeringen avgörs i senare skede i samråd med företrädare för verksamheten så att uttagen hamnar där de behövs bäst.

Placering av eluttag vid höj- och sänkbar säng bör tas i beaktning. I centralt städutrymme och hjälpmedelsförråd krävs el. El planeras även för larm, dörrlås och andra verksamhetsspecifika behov.

Ljudmiljö

Ljudmiljön är en viktig del av tillgängligheten och har stor betydelse för de boendes trygghet och välbefinnande. En god och lugn ljudmiljö ska därför eftersträvas i hela boendet. Materialval och utformning ska bidra till att minska skarpa, slamrande och andra störande ljud samt begränsa störningar mellan rum och våningsplan, från installationer och från den yttre miljön. Särskild hänsyn ska tas till personer med nedsatt hörsel och personer med demenssjukdom, eftersom en störande ljudmiljö kan bidra till oro och stress.

Utrymmen där ljudnivån naturligt kan bli hög, exempelvis kök och tvättstugor, ska så långt som möjligt avskärmas från boendemiljön. Kontor, samtalsrum, tvättstuga, spola och personalutrymmen ska ljudmässigt avskiljas så att överhörning och störande ljud minimeras. Ljudabsorbenter kan användas där det behövs för att skapa en god akustisk miljö.

Gällande krav på ljudnivåer och ljudisolering ska uppfyllas. I samlings- och aktivitetsutrymmen ska möjlighet till hörslinga eller annan motsvarande hörselteknisk lösning beaktas.

Golv

Golv ska vara verksamhetsanpassade och utformas så att ljud- och hygienkrav kan tillgodoses samt att de underlättar för den boende att använda rollator eller rullstol. Lösningen ska vara långsiktigt hållbar och vid val av golv ska även arbetsmiljö och städbarhet beaktas.

Ytskikt på golv ska tillgodose krav på halksäkerhet, ergonomisk arbetsmiljö och inte ge för högt rullmotstånd. Klassificeringen av halkhämmande golv måste ligga på en nivå som inte innebär att brukaren inte kan förflytta sig.

Personalen går många steg varje arbetspass varför golven måste vara anpassade efter det.

Golv ska tåla städning med våta metoder. Alla golv som ligger där brukare vistas ska ligga med uppvik mot vägg eller inredning. Färg och mönster får inte försvåra upptäckten av t ex fläckar och spill.

Inomhusklimat

Inomhusklimatet ska utformas med hänsyn till äldre personers behov och känslighet för kyla och värme. Temperatur, luftkvalitet och termisk komfort ska vara goda i såväl lägenheter som gemensamma utrymmen och personalutrymmen. Äldre personer har ofta en ökad känslighet för kyla och kan ha behov av en högre inomhustemperatur än andra.

Under sommaren och vid värmeböljor kan äldre personer drabbas av värmestress. Boendet ska därför ha förutsättningar att hantera höga temperaturer och följa aktuella råd och rekommendationer för värmeböljor, exempelvis genom solavskärmning, god ventilation och möjlighet till komfortkyla.

I hygienrum bör möjlighet till en något högre temperatur än i övriga utrymmen beaktas.

Ventilation, värme och kyla

Ventilationen ska dimensioneras och utformas utifrån verksamhetens behov och antalet personer som vistas i lokalerna. Störande ljud eller annat obehag från ventilationen får inte förekomma, särskilt då de flesta äldre är känsliga mot drag. De gemensamma ytorna på avdelningarna och i personalutrymmen ska förses med komfortkyla.

Vårdhygien och smittskydd

Lokalerna ska utformas så att verksamheten kan bedrivas med god hygienisk standard och så att risken för smittspridning minimeras. Alla rum och funktioner inklusive ventilation, avlopp och vatteninstallationer ska utformas ur ett vårdhygieniskt perspektiv. Exempelvis ska vattensystem och tappställen utformas för att minska risken för vattenburen smitta. Ytbeläggningar, inredning och fast utrustning ska vara lätta att rengöra och tåla desinfektionsmedel.

Äldre har ett svagt immunförsvar vilket ger en ökad mottaglighet för infektioner. De har därför lättare för att smittas av sjukdomar både från personal, andra boende och anhöriga som kommer på besök. Utformningen på boendet ska vara väl planerad för att skapa goda förutsättningar för att uppnå en god hygienisk standard enligt gällande lagar.

Forskning visar att ett flertal faktorer kan bidra till att förhindra smittspridning, vilket är angeläget. Som exempel kan nämnas möjligheten att avgränsa en avdelning från andra, hantering av tvätt, hantering av avfall, möjlighet till handtvätt, möjlighet att hålla avstånd i gemensamma utrymmen samt möjlighet till avskilda besök med mera.

Lokalerna ska vara lätt att underhålla, tåla det slitage verksamheten genererar.

För att kunna följa lagar och föreskrifter krävs att personalen har rätt förutsättningar, exempelvis som att tvättställ med tillhörande hygienmaterial eller hållare för handdesinfektion sätts upp på rätt ställen. Placering av tvättställ och tillhörande hygienmaterial ska gås igenom med verksamheten. Tvättställena ska vara dimensionerade och utformade så att god handhygien kan upprätthållas i enlighet med gällande vårdhygieniska riktlinjer. Beakta storleken på tvättstället. Beröringsfri tvättställsblandare ska övervägas.

Socialförvaltningen ska samverka med Vårdhygien Halland, gällande specialist- och kunskapskompetens inom vårdhygien på särskilda boenden.

Dialog med vårdhygienisk expertis ska ske tidigt i byggprocessen (t ex vid renovering, ny- och ombyggnation eller verksamhetsförändring) av ett boende.

Även kommunens medicinskt ansvariga sjuksköterska (MAS) och medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR) ska konsulteras i varje enskilt projekt.

Städbarhet

Alla utrymmen ska ha hög städbarhet så att lokalerna kan hållas rena. Möjlighet att använda skurmaskin i lämpliga utrymmen. Dammsamlingar ska undvikas till exempel genom överkant på fasta skåpinredningar förses med en överbyggnad upp till tak alternativt en lutande toppskiva. Ventilationsrör och liknande installationer täcks.

Trygghet och säkerhet

Boendet ska uppfattas som tryggt och säkert ur flera olika perspektiv av såväl boende som närstående och personal. En stödjande fysisk miljö är avgörande ur ett trygghets- och säkerhetsperspektiv. Lokalerna och utemiljön ska vara ändamålsenlig och utformas ur ett trygghetsperspektiv, där personalens behov av överblick vägs mot brukarens behov och rätt till personlig integritet.

Brandskydd och säkerhet

Särskilda boenden för äldre i Laholms kommun ska utformas med en hög nivå av brandsäkerhet. Byggnadens brandskydd ska uppfylla vid varje tidpunkt gällande lagstiftning och föreskrifter samt krav som följer av den brandtekniska projekteringen. Utformningen ska ge boende och personal goda förutsättningar att upptäcka och hantera en brand samt möjliggöra en säker utrymning utifrån de boendes förutsättningar.

Boendet ska förses med sprinkler samt heltäckande brand- och utrymningslarm enligt gällande krav och den brandtekniska projekteringen. Brand- och utrymningslarm ska vara utformade så att larm uppfattas av boende och personal och ger personalen förutsättningar att snabbt uppmärksamma och agera vid brand.

Verksamheten ska bedriva ett systematiskt brandskyddsarbete enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO). Det systematiska brandskyddsarbetet ska omfatta tydlig ansvarsfördelning, rutiner, utbildning, information, kontroller, övningar och uppföljning. Brandskyddet ska vara anpassat till att särskilt boende kan omfatta personer som har begränsade möjligheter att själva upptäcka, hantera eller utrymma vid en brand.

Tekniska installationer och utrustning för brandskydd ska så långt det är möjligt integreras i byggnaden och placeras på ett diskret sätt utan att funktionen eller tillgängligheten påverkas.

Timers ska installeras i pentrydelen i lägenheterna. En undanskymd huvudströmbrytare ger personalen möjlighet att koppla bort timern. Vattnet till pentrydelen kan med fördel också ha en ventil att kunna vrida av.

Vid installation av takskenor för personlyft ska hänsyn tas till sprinkler, branddetektering och takbelysning så att installationerna inte påverkar varandras funktion eller försvårar framtida underhåll.

Dörrar och passage

Dörrar och passager ska utformas så att boende, personal och besökare enkelt och tryggt kan ta sig fram i byggnaden. Dörrar ska vara lätta att öppna och passera och utformas med hänsyn till personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Dörrar som används frekvent eller där det finns behov av ökad tillgänglighet ska förses med automatisk dörröppnare. Placering och utformning av dörröppnare ska inte försvåra passage eller skapa risk för kollision.

Dörrar som ingår i brandskydd eller utrymningsvägar ska utformas och styras i enlighet med gällande brandskyddskrav och den brandtekniska projekteringen.

Dörrarnas utformning ska beaktas utifrån boendemiljö, orienterbarhet och trygghet. I vissa miljöer kan släta dörrblad utan glas eller andra visuellt störande detaljer vara att föredra för att skapa en lugn och tydlig miljö. I miljöer där insyn behöver begränsas kan dörrar eller glaspartier förses med exempelvis frostat eller avskärmande glas. Val av dörrar och glas ska samtidigt beakta säkerhet, tillgänglighet och verksamhetens behov.

Låssystem, behörighetsstyrning och passagelösningar exempelvis digitala låssystem ska utformas utifrån verksamhetens behov i varje enskilt projekt.

IT och telefoni

Planering av IT- och telekommunikation ska ske i ett tidigt skede i samarbete med kommunens IT-avdelning. Boendet ska ha en övergripande digital infrastruktur och fullgod mobiltäckning, både inomhus och utomhus. Fiber ska finnas till gemensamhetsutrymmen, kontor och varje lägenhet. För den administrativa verksamheten ska ett trådlöst nätverk finnas tillgängligt.

Varje lägenhet ska ha lämplig teknisk infrastruktur som möjliggör för den boende att teckna egna abonnemang för telefoni, TV och internet. Hyresgästen ansvarar för sin egen IT-lösning. Om mediaskåp finns i lägenheterna ska dessa vara låsbara. Vid nybyggnation kommer verksamheten tillhandahålla väggfäste för TV och TV-skärm.

Den trygghetsskapande teknik som installeras i särskilda boenden ska utformas utifrån verksamhetens behov. Boendet ska ha förutsättningar att använda och installera modern

välfärdsteknik, exempelvis trygghetssensorer. Vid ny- och ombyggnation ska tekniska lösningar bedömas utifrån hur de stödjer boendemiljön, personalens arbetsförutsättningar och verksamhetens mål.

Reservkraft och annan beredskap

Boendet ska ha förutsättningar att upprätthålla verksamhetens viktigaste funktioner vid störningar eller avbrott i el, vatten, värme och kommunikation.

Reservkraft kan säkerställa drift av nödvändiga funktioner vid elavbrott, exempelvis trygghetslarm, kommunikation, brand- och utrymningslarm, belysning och andra verksamhetskritiska system.

Möjlighet till säker förvaring av läkemedel, livsmedel och andra nödvändiga förbrukningsvaror ska finnas även vid längre störningar.

Omfattning och teknisk lösning för reservkraft och annan beredskap anpassas efter verksamhetens behov och projektets förutsättningar.

Teknik och driftutrymmen

Teknik och driftutrymmen ska om möjligt vara helt separerade från verksamhetslokalen med egen ingång.

Utemiljö

Utemiljön är en plats för samvaro och gemenskap för alla som bor, besöker och arbetar på boendet.

Utemiljön ska vara hälsofrämjande och stödjande och ha ett hemlikt utförande med plats både för social samvaro och avskilda platser. Miljön, gärna en innergård, ska planeras som ett naturligt avgränsat rum som både kan erbjuda fysisk aktivitet och innehåller växter som stimulerar alla sinnen. Miljön ska bjuda in till utevistelse och de boende ska själva kunna nyttja gården, även de med rullstol eller rollator. Den ska vara tydligt och tryggt avgränsad mot omgivningen.

Det ska finnas gångstråk med sittbänkar för vila samt möjlighet till att delta i trädgårdsarbete i en tillgänglig och trygg miljö. Det ska finnas en tydlig orientering och god belysning i utemiljön. På gångstråken ska det vara möjligt att mötas två och två, även med medhjälpare. Underlaget ska vara slätt och inte ha kanter så att personer med rullatorer eller rullstolar kör av.

Utemiljön planeras så att den ger stimulans under samtliga årstider genom exempelvis vintergröna växter, planteringsbord, fågelbord, insektshotell, skulpturer och ljusspel. Miljön bör både locka till utevistelse och aktivitet och vara intressant att betrakta och följa inifrån. Det ska finnas skuggad sittplats, som en pergola, yta för aktivitet och musikunderhållning, samt uteplatser för måltider och firanden (som midsommar) samt en grillplats. Utemiljö i helt norrläge undviks. Flaggstång och plats för julgran, med tillhörande strömförsörjning ska finnas. Vattenutkastare placeras på lämpliga ställen. Det ska finnas ett låsbart uteförråd i

anslutning till utemiljön med plats för trädgårdsmöbler, krukor och aktivitetsmaterial för utomhusbruk.

Utemiljön ska vara inhägnad och försedd med säkra grindar så att boende, även personer med demenssjukdom, tryggt kan vistas på egen hand i trädgården utan att lämna den eller skada sig. För att minska institutionskänslan kan staket med fördel integreras med häck/klängväxter. Om utemiljön förses med inhägnad ska grindarna till utemiljön ha en bredd så att trädgårdsfordon kan komma in och sköta miljön genom en naturlig förbindelse mot gatan. Transporter av material (växter, jord, löv), maskiner med mera ska inte ske genom byggnaden.

Miljön ska planeras så att man undviker gömställen för utomstående och oönskade besökare (tillhåll kvälls- och nattetid).

6. Brukarens lägenhet

Funktionskrav på bostaden

Lägenheten i det särskilda boendet är en egen bostad liknande en vanlig lägenhet. Den utgör den privata delen av bostaden och ska medge att den boende kan behålla sin integritet. Det ska finnas utrymme för att sova, äta, personlig hygien, personliga ägodelar och förvaring. I den egna lägenheten har man möjlighet att sätta en individuell prägel och inrätta på ett hemligt sätt.

De gemensamma utrymmena delas däremot av många och bör därför ha en mer generell utformning och kunna inredas på olika sätt. Användningen kan skilja sig mellan grupper med huvudsakligen fysiska funktionsnedsättningar och grupper av personer med demenssjukdom. Den senare gruppen använder de gemensamma utrymmena i betydligt större utsträckning. Lägenheten ska upplevas trygg, trivsamt och överblickbart vilket ställer krav på utformning, ljusinsläpp, belysning, säkerhet samt val av material och färger. Lägenhetens funktion ska underlätta självständigheten för den boende och minimera risken för fall och skada.

Enskilda balkonger till varje lägenhet är inte ett krav. Boendet ska däremot ha tillgång till minst en gemensam inglasad balkong. Balkonger, uteplatser och trädgårdsmiljöer ska vara lättillgängliga, trygga och utformade för social samvaro, aktivitet och återhämtning.

För en god boendemiljö i den egna lägenheten ska ett antal funktionskrav tillgodoses. Lägenheten delas in i fyra funktioner, alla funktioner är lika viktiga för en väl fungerande hemmiljö för den boende, tillika en god arbetsmiljö för personal:

- Lägenheten i sin helhet
- Entré, hall och pentry
- Sov och allrum

- Hygienrum

Lägenheten i sin helhet

Dörren in till lägenheten ska ha ett fritt öppningsmått som medger transport av säng/bår samt utifrån vara väl synlig med hjälp av lämplig kontrastmarkering. Lägenhetens ytterdörr ska vara kontrastmarkerad för vägledning för den boende. Dörren ska vara försedd med lås enligt verksamhetens krav, postlåda/tidningshållare samt namnskylt. Ytterdörren ska vara tystgående för att minimera risken att väcka den boende vid nattlig tillsyn. Det är av vikt att den enskilde kan öppna dörren självständigt. Bländfri belysning placeras på vägg vid varje lägenhet.

En klädkammare eller generöst med garderober i eller i direkt anslutning till lägenheten är att föredra då det är mer tillgängligt jämfört med förråd någon annanstans i byggnaden. Materialvalen ska vara långsiktiga och slitstarka med en genomtänkt färgsättning så att det passar de allra flesta och ska upplevas hemtrevligt. Materialen ska tåla alkoholbaserade ytdesinfektionsmedel med tensider samt incidin eller motsvarande. Golvskikt ska vara anpassat efter verksamheten så att arbetsmiljön och boendemiljön tas i beaktning. Golvmattan ska läggas med uppvik i hela lägenheten. Färgval på golv ska bryta mot väggfärg och inte ha färgbrytningar som kan upplevas som håligheter för personer med demenssjukdom. Ytskikt ska vara matt. Färg och mönster får inte försvåra upptäckten av t ex fläckar och spill.

Fönster och dagsljusinsläpp ska utformas så att den boende får god utblick mot omgivningen från såväl säng som sittplats. Detta bidrar till orientering, dygnsrytm, trygghet och ökat välbefinnande. Låg bröstning av fönster kring sittmöblering ger den boende möjlighet att blicka ut. Vådringsmöjligheter till lägenheterna ska finnas i form av fönster eller vådringslucka. Vid öppningsbara fönster ska dessa vara säkrade för att säkerställa att fönstret inte kan öppnas av misstag. Persienn ska vara anpassat så att även rullstolsburna själva kan reglera, dock ska snöre/öglor undvikas. Mellanliggande persienn rekommenderas av vårdhygien då de drar åt sig mindre damm eller bakterier, underlättar städning och minskar risken för smittspridning. Både solavskärmning (i utsatta lägen) och insynsskydd ska finnas i lägenheten. Väggfäste för gardinstång ska finnas.

I lägenheterna ska det finnas fast hall- och badrumsarmatur, arbetsbelysning i tak ovanför sängplats samt uttag för fönsterbelysning både vid golv och ovan fönster. Reglerbar/dimmbär allmänbelysningen bör finnas i entré, hall, pentry, sov och allrum.

Något vägguttag i lägenheten får med fördel placeras i ergonomisk höjd. Vägguttag samt strömbrytare ska vara i kontrast.

I lägenheten ska den boende kunna nyttja tv, dator och telefoni. Väggfäste för TV ska också finnas. Vid nybyggnation tillhandahåller verksamheten väggfäste och TV-skärm till lägenheten.

Takskenor för taklyft monteras i varje lägenhet. Sprinklerhuvud och taklampa ska sitta så att inte traversskenorna stöter i. Eluttag för laddning av lyftmotor i anslutning till traversvagnens parkeringsläge.

De boendes läkemedel förvaras i ett låsbart medicinskåp som ska monteras på strategisk plats, placering och höjd planeras med verksamheten. Vid medicinskåpet behövs belysning för att personalen ska kunna tända om natten. Medicinskåpet ska inte sitta högre än 120 cm i underkant

Ett värdeskåp ska finnas för den boendes värdesaker samt vara monterad på en höjd så att det är tillgängligt, kan placeras i städsåp alternativt garderob.

Handspritsdispenser ska placeras centralt i lägenheten där vården oftast sker, dvs på toalett och i anslutning till säng. Verksamheten kan avgöra placeringen i samråd med Vårdhygien.

Entré, hall och pentry

Det ska finnas plats för att hänga ytterkläder och gärna en höj- och sänkbar kapphylla.

Det ska finnas möjlighet att förvara kläder, sänglinne, handdukar och annat personligt i lägenheten. Garderoberna ska vara utrustade med både korgar/trådbackar och stång för galge. Minst en av garderoberna ska vara låsbar.

I hallen ska finnas plats för gånghjälpmedel, klädavhängning och klädförvaring. Utrymme för städutrustning till brukarens lägenhet ska planeras in. Det ska även finnas utrymme för inkontinensskydd. Lägenheten ska innehålla en köksfunktion som innefattar pentry (utan kokplatta). Det ska finnas plats för att sätta dit en lös kokplatta, samt kylskåp med mindre frysack. Väggsåp i pentry och garderober ska bygga upp mot tak. Minst ett av väggsåpen ska vara låsbart alt en låda.

Pentryt utrustas med:

- Skåpinredning med greppvänliga handtag som är i kontrast mot skåpen
- Det ska finnas både skåp, lådor och flerfackskärl för källsortering i pentrydelen
- I lådorna ska det finnas lådmatta
- Enkel diskbänk/vask samt plats för mikrovågsugn, kaffebryggare, vattenkokare
- Ett timerstyrt uttag
- Vattnet i pentryt skall vara avstängningsbart
- Blandare spärras för att inte gå utanför diskho
- Kylskåp med litet frysack placeras upphöjt. Kylskåpet ska ha handtag så att det är lätt att öppna och stänga.
- Bänkbelysning

Sov och allrum

Sängplatsen utrustas med vårdssäng med måtten: 90 säng är 102cm bred (när gavlar är monterade) eller 105 säng är 117cm bred (när gavlar är monterade). Sängen (även 105) ska kunna placeras utmed vägg alternativt ut från vägg med utrymme för personal från båda sidorna för att uppfylla gällande lagkrav. Ytsikt vid sängplats ska vara lätt att hålla rent.

Ett sängbord ska kunna placeras vid säng. Mycket god tillgänglighet krävs kring sängens placering då många förflyttningar sker med hjälpmedel.

Vid nyttjande av taklyft ska utrymme för förflyttning finnas till rullstol och andra hjälpmedel.

Placering av vägguttag ska beaktas där säng förmodas placeras, för att undvika att dessa förstörs vid höj- och sänkning av sängen.

Hygienutrymmet placeras så att förflyttning till och från säng underlättas.

En lågt placerad nattbelysning vid hygienrum skapar säkrare miljö för de boende.

Planeringen ska vara utformad så att den boende kan möblera med några egna möbler, som till exempel en fåtölj, mindre sittgrupp eller en byrå.

Hygienrum

Utformningen av hygienutrymmet ska ge den boende förutsättningar att klara sin hygien så långt som möjligt själv genom anpassad utrustning och färgsättning som vägleder. Lagar och föreskrifter för hygienutrymme inom särskilda boenden ska följas. Utformningen av rummet ska tillgodose utrymme för två personal som hjälper den boende i olika situationer.

Den invändiga utrustningen i hygienrum, som stödhandtag, tvättställ, toalettstol, strömbrytare ska ha en kontrasterande färgsättning i förhållande till bakomvarande vägg. Detta kan åstadkommas genom olikfärgat kakel bakom tvättställ och toalettstol och olikfärgade vägghandtag. Även duschplatsen ska ha stödhandtag i kontrast mot bakomvarande vägg.

Toalettstolen bör vara höj-, sänk- och vridbar, tvättställ höj- och sänkbart med integrerat stödhandtag. Toalettlock i kontrasterande färg. Placeringen av toalett bör inte vara mitt emot spegeln. Spegeln ska sitta ovanför tvättställ och ska vara anpassad både till stående- som rullstolsburna personer. Spegeln ska vara lätt att täcka (med en rullgardin) eller plocka bort. Belysning över spegeln.

Golvet ska vara matt och stegsäkert, men det får samtidigt inte vara så hög friktion att boende inte kan ta sig fram eller trillar för att golvet är för trögt. Ytskikt i övrigt ska även vara matt. Temperaturen i hygienutrymmet bör kunna regleras separat från övriga delar av lägenheten. Om hygienutrymmet är försedd med skjutdörr ska dörren ha rejäla, begripliga, greppvänliga handtag och vara lätta att dra. Alla vred eller handtag ska vara anpassade för personer med funktionsnedsättning. Skjutdörr i avvikande kulör förordas.

Hygienrummet utrustas med:

- Tvål och handspritsdispenser placeras ovan tvättställ
- Vägghängd hållare för engångshandskar
- Vägghängd hållare för engångsförkläde
- Pappersdispenser ovan papperskorg
- Vägghängd papperskorg
- Hållare för toalett-papper som är lättillgänglig från toalettstol
- Krokar för handduk vid tvättställ
- Stång/krokar för badhandduk

- Plats för avlastning vid tvättställ
- Uttag för rakapparat och hårtork, i ergonomisk och tillgänglig höjd
- Högskåp nära tvättställ, förvaring av personliga hygienartiklar
- Toalettborsthållare vägghängd
- Vägghållare för golvskrapa
- Säkra stödhandtag, kontrasterande färg
- Plats för duschstol och personal
- Duschhylla
- Förstärkt duschstång för användning som stödhandtag
- Anpassa skena för duschdraperi
- Plats för tvättkorg
- Vägghängd uppfällbar torkställning
- El-handdukstork diskuteras i varje enskilt projekt

Om tvätt och torkmöjligheter planeras in i lägenheten kan en utdragbar arbetsbänk finnas mellan tvättmaskin och torktumlare.

Vid tvättpelare i lägenheten ska även torkställning monteras. Luckan till tvättmaskinen och torktummlaren ska öppnas upp längs vägg. Låsbart skåp för förvaring av tvättmedel mm kan placeras ovan tvättpelare.

7. Gemensamhetsutrymmen på avdelning

Gemensamhetsutrymmena ska utgöra naturliga mötesplatser för de boende och bidra till social gemenskap, aktivitet och delaktighet. Utrymmena ska vara lättillgängliga, överblickbara och utformas med en hemlik karaktär.

En avdelning ska ha gemensamma utrymmen såsom entré, kök och matsal, vardagsrum samt en balkong eller utemiljö. Dessa funktioner ska vara samlade i nära anslutning till varandra och utgöra naturliga mötesplatser som främjar social samvaro, delaktighet och trygghet för de boende. Dessa ytor ska kunna separeras helt från andra avdelningar. Utformningen ska vara estetiskt tilltalande och präglas av god överblickbarhet och genomtänkta rumssamband. De boende ska uppleva trygghet så snart de går ut från sin lägenhet vilket medför att gemensamma ytor ska ligga så centralt som möjligt i förhållande till lägenheterna. Färgsättningen ska vara hemtrevlig samtidigt som den ska vägleda och utgöra en lättillgänglig miljö. Korridorer undviks i möjligaste mån.

På avdelningen finns också dokumentationsrum, närförråd, desinfektionsrum, miljörum, städförråd, förråd till förbrukningsmaterial, förråd till akuthjälpmiddel, toalett till personal, eventuellt RWC för besökare, förvaring för årstidssaker och aktivitet. Vissa av dessa funktioner kan samnyttjas av två avdelningar om de placeras centralt och på ett sätt som ger likvärdig tillgång från båda avdelningarna.

Entré till avdelningen

Entrén till boendeavdelningen ska upplevas trevlig och välkomnande men vara anonymare från insidan för att inte skapa oro för den boende. Miljön ska uppfattas vägledande och tillgänglig till trygga platser inom verksamheten.

Dörrar och partier från avdelningarna mot trapphus, utrymningsvägar och övriga kommunikationsvägar utförs till exempel med frostade glas eller en tät/slät dörr. Möjlighet till tagg/kodlås ska finnas på alla entrédörrar. Låst dörr ska öppnas upp vid händelse av brand.

Matplats

Matplatsen och gemensamma utrymmen ska dimensioneras så att de boende kan sitta tillsammans. Hänsyn ska tas till rullstolsanvändare.

Möbleringen ska vara flexibel och kunna anpassas för både större och mindre sällskap.

Matplatsen ska kunna möbleras med runda bord för att främja delaktighet och social samvaro.

De gemensamma utrymmena ska vara överblickbara för personal och boende.

Det gemensamma köket och TV/samvaro-delen ska vara placerade så att störande ljud undviks. Boendet ska erbjuda en god måltidsmiljö som ska kännetecknas av en hemtrevlig atmosfär och att det även finns möjlighet att skapa lugn och avskildhet.

Vardagsrum

Vardagsrummet bör placeras så att ljud från tv och aktiviteter inte stör matplatsen samtidigt som god överblick mellan ytorna bibehålls. Rummet ska erbjuda möjlighet till social samvaro, aktiviteter och tv-tittande. Möbleringen ska kunna vara flexibel och anpassas efter antal boenden på avdelningen. Ytan ska dimensioneras för att ge plats åt både boende och personal.

Genomtänkt belysning så att förlängningssladdar kan undvikas. Ytor att ställa ifrån sig rullator eller annat hjälpmedel samt lösningar för den som inte kan lämna sin rullstol.

Aktivitetsrum

Storlek avgörs i varje enskilt projekt. Behöver inte rymma alla boende samtidigt om det är ett stort boende, men måste vara tillräckligt stort för att fungera som gemensamt och flexibelt rum för olika aktiviteter.

Om möjligt tillgång till uteplats från aktivitetsrummet. Det ska vara lätt och säkert att ta sig in och ut till uteplats.

Ska kunna användas såväl för de boendes olika aktiviteter som större personalmöten och liknande.

Möjlighet till flexibel möblering för olika aktiviteter. Förråd för möbler som kan behöva ställas undan för att skapa plats. Det behövs tillräcklig yta så att många personer med rullstol eller andra hjälpmedel kan vistas samtidigt i lokalen. Aktivitetsrummet ska ha hörslinga eller liknande utifrån modern teknik.

Tillgång till kök med utrustning/porslin för gemensamma måltider/fika vid högtider och liknande. Köksdelen bör kunna stängas. Separat tvättställ för handtvätt och ytor som tål regelbunden rengöring och desinfektion.

Boende och besökare ska ha tillgång till en tillgänglighetsanpassad toalett i nära anslutning till aktivitetsrummet.

Fysisk aktivitet

Utrymme för träning och rehabilitering ska planeras in i byggnaden. Utrymmet ska vara lättåtkomligt och synligt om möjligt för att stimulera de boende till fysisk aktivitet. Kan vara i aktivitetsrum, korridor eller vid andra träffpunkter.

Finrum

I detta rum kan brukaren fira högtidsdagar eller samlas med sina nära och kära i en avskild miljö. Planera för videosamtal eller liknande. Rummet ska även fungera som ett grupprum för verksamheten.

Balkong och uteplats

Varje avdelning ska ha balkong eller uteplats som är rymligt utformad och tillgängligt för rullstolar. Balkongen eller uteplatsen ska vara säker. Observera att nivåskillnad ska minimeras och att balkongräckets höjd ska uppfylla gällande säkerhetskrav.

All passage från balkong/uteplats ska vara anpassad så att de boende själva kan ta sig in och ut från byggnaden.

Balkongen ska vara inglasad för att kunna nyttjas större del av året.

8. Verksamhetsutrymme på avdelning

Kök

Avdelningsköken ska fungera som mottagningskök. Det behövs uppställningsyta med el för hantering av matvagnar till avdelningarna. I avdelningsköket bereds frukost, eftermiddagskaffe samt mellan- och kvällsmål. Lunch och middag levereras varm eller för uppvärmning. Utformningen av köket ska tillgodose tillräcklig förvaring av både torra livsmedel och färskvaror för ett veckobehov samt avlastningsytor.

Köksinredningen ska verka för en god ergonomisk arbetsmiljö. Diskmaskinen ska vara i en modell anpassad för verksamheten, snabbgående, tystgående och placerad i ergonomisk höjd i kökets inredning.

Köksdelen ska kunna avskiljas för de boende med hjälp av en grind eller dörr samtidigt som den öppna känslan kvarstår. Separat tvättställ för handtvätt med tillhörande hygienmaterial skall finnas liksom en genomtänkt logistik för rena och smutsiga flöden enligt miljö- och hälsoskyddsreglerna.

Exempel på utrustning:

- En arbetsbänk för livsmedelshantering
- Diskbänk med två stora diskhoar
- Separat tvättställ för handtvätt med tillhörande hygienmaterial
- Två kylar i fullhöjd

- En frys i fullhöjd
- Tillräcklig förvaring av torrvaror
- Tystgående och snabb diskmaskin med tillräcklig kapacitet för avdelningens behov med tillräckligt hög temperatur för att klara vårdhygieniska riktlinjer. Viktig med avställningsyta både för ren och oren disk. Bläck och kantiner diskas inte på avdelningen utan skickas tillbaka avsköljt till tillagningskök.
- Spis, ugn och mikrovågsugn. OBS varm mat ska inte hanteras i högt placerade lägen
- Tillräckligt med eluttag
- Strategisk placering av kaffestation
- Källsortering, mellanlagring innan det tas till miljörum

Om boendet har ett centralt mottagningskök eller tillagningskök kan utrustningen i avdelningsköken anpassas utifrån kökets funktion och verksamhetens behov.

Avdelningsköken ska dock vara dimensionerade för att självständigt kunna tillgodose avdelningens behov av måltidshantering under minst en veckas tid. Detta ställer framför allt krav på tillräcklig kapacitet för kyl- och frysförvaring och förvaring av torrvaror.

Dokumentationsrum

På avdelningarna ska ett utrymme utformat för dokumentation placeras centralt med bra förutsättning för överblickbarhet på avdelningen men med viss diskretion. Kontoren ska användas för telefonsamtal, dokumentation, rapportering, samverkan i arbetslaget. Utrymmet ska tillgodose två kontorsplatser, förvaring av de boendes post, skåp, laddning av flertalet telefoner samt nerpendlad kontorsbelysning. Utrymmet ska vara utformat med god ergonomi för kortare administrativa arbetspass. Rummet ska vara låsbart. Med tanke på sekretess bör insynen begränsas på så sätt att informationen inte kan läsas eller överhöras av obehöriga. Några låsbara värdeskåp till personalen.

Personaltoalett

En toalett avsedd för personal per avdelning.

Tvättstuga

Tvättstugans placering och byggnadstekniska utformning ska begränsa ljudspridning till närliggande lägenheter och gemensamma utrymmen, då tvättstugan kan användas under dygnets alla timmar. En tvättstuga för hantering av de boendes personliga tvätt kan samnyttjas av två avdelningar, förutsatt att den är strategiskt placerad och dimensionerad för att hantera tvätt för antalet boende på två avdelningar. Flödet av smutsig tvätt ska beaktas, passage i kök inte är hygieniskt lämpligt. Utrymme för en ren, och en smutsig sida. Tvättstugan ska vara lätt att hålla rent (bänkar/vaskar/golv) och klara alkoholbaserade ytdesinfektionsmedel med tensider samt Incidin eller motsvarande.

Tvättstugans kapacitet och torkmöjligheter ska anpassas för antalet avdelningar som nyttjar den. Val av maskiner för tvätt och tork ska utgöra långsiktigt hållbara produkter anpassade för frekvent nyttjande. Utrymmet ska även utformas med låst förvaring till kemitekniska produkter, tvättbänk med en rejäl vask, arbetsbänk med hyllplan samt ett tvättställ med tillhörande hygienmaterial. Utrustningen/maskinerna ska vara placerade så att det främjar en god arbetsmiljö. Plats för tvättkorgar på hjul både för ren tvätt och smutsig tvätt. Det ska även finnas strykmöjligheter.

Om tvättmöjlighet i form av tvättpelare installeras i samtliga lägenheter kan behovet av en gemensam tvättstuga minska. I sådant fall kan en mindre central tvättstuga, dimensionerad för kompletterande tvättbehov och verksamhetens behov vara tillräcklig.

Sköljrum

Används för rengöring och desinfektion av sådant som bäcken och liknande men även städhinkar som använts vid städ. Placeringen av sköljrummet ska planeras med hänsyn till hygien, smittskydd och arbetsflöden. Transport av orent material ska kunna ske utan att passera genom eller i direkt anslutning till utrymmen där boende vistas. Hänsyn ska även tas till att material som hanteras i sköljrummet kan vara både illaluktande och smittförande. Arbetsflödet ska säkerställa att det som förts in är smutsigt och det som är rent förs ut. Beröringsfri armatur rekommenderas. Fri golvyta, d.v.s. den golvyta som fast och lös utrustning inte upptar, bör vara minst 2 m bred. Säkerställa att alla tillbehör som verksamheten har behov av medföljer inköpet av spoldesinfektorn.

Utformas med:

- Spoldesinfektor med utslagsfunktion för tömning och rengöring av gods som är stor nog att rymma bäcken, flaskor eller hink.
- Diskhållare för olika typer av gods som verksamheten har behov av
- Separata arbetsbänkar för orent och rent gods
- Separat tvättställ med tillhörande hygienmaterial
- Vägghängda hållare för förpackningar med engångsmaterial och engångsförkläden
- Skåp för förvaring av rent gods
- Låsbart skåp för förvaring av ytdesinfektionsmedel, rengöringsmedel och dylikt
- Plats för sopsäck

Diskdesinfektor

Diskdesinfektor används för rengöring och värmedesinfektion av medicinteknisk utrustning och andra återanvändbara produkter såsom instrument, skålar, glasgods och annan utrustning som används i den dagliga verksamheten. Utrustningen bidrar till en god vårdhygienisk standard och minskar risken för smittspridning genom en säker och kvalitetssäkrad rengöringsprocess.

Diskdesinfektorn ska placeras i ett särskilt desinfektionsrum eller annat avsett utrymme där rena och orena flöden kan hållas åtskilda. Utrymmet ska utformas med tillräckliga arbetsytor för hantering av både orent och rent gods samt ge förutsättningar för en god ergonomi och säker arbetsmiljö. Tvättställ med tillhörande hygienmaterial ska finnas. Placeringen ska möjliggöra ett effektivt arbetsflöde utan att transport av orent material sker genom utrymmen där boende vistas.

Diskdesinfektorn är avsedd för rengöring och värmedesinfektion och saknar utslagsfunktion. Utrustningen ska användas med anpassade insatser för olika typer av gods för att säkerställa en fullgod rengöring och desinfektion.

Nuvarande behov av diskdesinfektor bedöms vara tillgodosett genom tidigare genomförda investeringar. Behovet av ytterligare utrustning ska därför prövas i varje enskilt projekt.

Källsortering och avfall

Här ska matavfall och restavfall mellanlagras. Men även källsortering av förpackningar, returpapper, plastförpackningar, glas, metallförpackningar, glödlampor och batterier. Plats för en vagn som används till att frakta avfall till miljörummet. Tvättställ med tillhörande hygienmaterial.

Städutrymme

Det ska finnas till respektive avdelning ett låsbart städförråd utöver byggnadens gemensamma städcentral. Detta är ett rent förråd som används av verksamheten.

Plats för:

- Liten städvagn
- Förvaringsskåp
- Förvaring av rena moppar
- Redskapshållare för moppstativ
- Avställningsyta för rena hinkar

Tappställe, utslagsback (beror på närhet till andra ställen att ta vatten och hälla ut) kan ev hänvisas till avfallsrum eller sköljrummet.

I dagsläget tillhandahålls städutrustning för de boendes lägenheter av den enskilde. Förutsättningarna kan dock komma att förändras, vilket innebär att boendet i framtiden kan ansvara för att tillhandahålla all städutrustning. Då ska denna utrustning förvaras i detta städutrymme.

Närförråd

Det ska finnas förråd med förvaringshyllor för avdelningarnas julpynt, spel och liknande.

Verksamhetsförråd

Det ska finnas förråd eller skåp med hyllplan och utrymmen för förvaring av förbrukningsvaror, kemitekniska produkter, inkontinensskydd.

Förråd för sterilt och rent material

Material såsom sterilt och rent ska förvaras var för sig, exempelvis material för omläggning. Flera mindre förråd är att föredra framför ett större. Rummet ska vara låsbart och fönsterlöst. Kan förvaras i låsbara skåp med utdragbar bänk för hantering. Uppvikt golvmatta. Färg och mönster får inte försvåra upptäckten av t ex fläckar och spill.

Hanteringen av sterila produkter ska ske så att godset bevarar sin renhetsgrad ända fram till brukaren.

Plats för:

- Sterilprodukter (omläggnings- och provtagningsmaterial)
- Skåp/Lådor/Hyllplan
- Arbetsbänk
- Vissa varor måste förvaras i originalförpackning som kan vara stora
- Plats för vagn
- Dispenser för handsprit

Läkemedelsförråd

Diskuteras i varje enskilt projekt.

Akuthjälpmedelsförråd

Akuthjälpmedel ska finnas på varje plan.

Här måste vara väggkontakt för att kunna ladda golvlyft. Dispenser för handsprit.

Förvaring av rena arbetskläder

Förvaring av arbetskläder sker i separat förråd i anslutning till omklädningsrum, alternativt separat skåp i omklädningsrum, så att renhetsgraden bevaras. Hållare för handdesinfektion placeras vid rena arbetskläder samt där använda kläder läggs för tvätt. Förslagsvis ligger dessa förråd nära inlastning för lättare hantering. Kläderna ska transporteras och förvaras så att smutsig och ren textil hålls helt åtskild i alla led.

Det bör vara enkelt att hitta kläder i olika storlekar och modeller.

Här är en vägledning på hur stora klädförråden behöver vara:

När det gäller arbetskläder (byxor, bussarong, klänningar, pikétröjor) behöver de rena arbetskläderna kunna läggas på hyllplan och sorteras i storlekar och/eller hängas upp på galge. Varje anställd har 22st plagg som cirkulerar. Hälften på tvätt och hälften på plats.

På ett boende med (48 platser) levereras 2st rullcontainer rena arbetskläder och 2st rullcontainer med orena hämtas varje vecka. 50 personal och 10 vikarier är det cirka 1500st unika plagg som cirkulerar så cirka hälften (750 plagg) som ska få plats på hyllor. För Östra Nyby blir det det (80 platser) ca 100 personal inklusive vikarier $\times 22 = 2200$. Hälften på tvätt och hälften på plats, ger 1100 plagg.

Förvaring av orena arbetskläder

Personalen byter arbetsdräkt varje arbetspass, men kan behöva byta under dagen. Tvättsäck alternativt vagn för smutstvätt kan placeras i eller utanför omklädningsrum. Tvättsäckarna med orena kläder ska förvaras samlade i ett avskilt utrymme, aldrig i patientnära miljöer eller korridorer.

9. Övriga utrymmen och funktioner

Huvudentré

Huvudentrén ska vara välkomnande, tydlig och överblickbar. I direkt anslutning till entrén ska det finnas möblerbara utrymmen som kan fungera som väntrum för boende och besökare. Det ska vara lätt att ta sig fram med rullstol. Det bör även finnas bänkar och plats för rullstol utanför entrén som är väderskyddade.

Det ska finnas orienteringsskyltar och informationstavlor som ger snabb och tydlig vägledning. Det ska också finnas möjlighet att via porttelefon kontakta personal på respektive avdelning och till expedition. Dörr ska kunna fjärröppnas, lämpligast via personalens telefon.

Höjd på porttelefon, kortläsare och eventuell armbågskontakt ska vara anpassad för rullstolsburen person.

Plats för inkommande och utgående post. Respektive avdelning ska ha egna postfack. Personalen hämtar och delar ut till de boende. Hyresgästsregister.

WC för besökare samt RWC med skötbord ska finnas i eller i anslutning till entrén.

Beroende på entréns utformning är det en fördel om någon transportväg annat än huvudentrén kan användas för transporter vid dödsfall.

Möjlighet för enklare rengöring av transporthjälpmiddel och uppställningsplats för extra rullstol samt plats för byte mellan inne- och uterullstolar. Möjlighet till pumpning av rullstolar kan lämpligen finnas i entrémiljön.

Entrén ska vara avskild från varuhanteringsområdet.

Vid flerplanshus ska hiss placeras utanför avdelningens entrédörr. Signal ska ges när hissen kommer till våningsplanet. Hissens djup måste vara tillräckligt djup så att vårdsängar och personal får plats samtidigt.

Kommunikationsytor

Kommunikationsytor och korridorer förses med naturliga träffpunkter där de boende kan sätta sig ner en stund. Möjlighet till spontana möten och social samvaro ska finnas samtidigt som miljön ska erbjuda mindre och lugnare platser för återhämtning och avskildhet.

Korridor/passage

Avdelningens korridor ska vara tillräckligt bred för att boende med hjälpmedel ska kunna mötas. Korridorer ska utformas så att de inte upplevs som långa och enformiga. Korridoren ska tillgodose svängradie för bår eller säng framför lägenhetsdörr.

Ledstänger i kontrastfärg mot vägg monteras i korridorerna. Avbärrarlist och hörnskydd ska finnas. I korridorerna bör det finnas mötesplatser för en stunds vila eller samtal.

Dörrar planeras så att de inte placeras mitt emot varandra och därmed blockerar korridoren i öppet läge. Dörrarna till lägenheterna hängs så att de öppnas mot de gemensamma delarna på avdelningen så att den boende kan se åt vilket håll de ska gå till kök/vardagsrum. Dörrar som frekvent används av boende ska förses med automatisk dörröppning för att öka tillgänglighet och självständighet.

Kontor och administration

Antal anpassas efter varje projekt. Om kontoren inte medger plats för samtal bör ett samtalsrum övervägas.

Enhetschef

Enhetschef ska ha enskilt kontor med hänsyn till behovet av att kunna arbeta ostört. Samtal ska kunna ske utan att omgivningen tar del av samtalet.

Plats för:

- Arbetsplats
- Mindre sittgrupp för fysiska möten
- Låsbart skåp för enskilda saker
- Arkivskåp, golvet måste klara tyngden för brandsäkra skåp
- Närhet till kopiering, skrivare och posthantering

Administration

Nära enhetschef. 1 – 2 administrativa assistenter beroende på storlek på boende. Enskilda rum bör övervägas så att telefonsamtal kan ske ostört. Kontorslandskap kan övervägas om möjligheten att tala ostört i telefonen tillgodoses.

Plats för:

- Låsbart skåp för enskilda saker
- Närhet till kopiering, skrivare och posthantering

Hälsa- och sjukvårdspersonal

Sekretessbelagda samtal och uppgifter ska kunna hanteras i rummet och insynen ska vara begränsad

- Arbetsplatser (antal beror på storleken på boendet)
- Låsbart skåp för enskilda saker
- Plats för arkivskåp
- Närhet till kopiering och skrivare

Samtalsrum

Bokningsbart samtalsrum ska finnas för ostört och sekretesskyddat arbete (skriftligt och muntligt). Så som samtal med läkare, personal, och närstående.

Mötesrum

Mötesrummet ska utformas för att stödja verksamhetens behov av arbetsplatsträffar, utbildningar, informationsmöten, digitala möten och andra gemensamma sammankomster.

Rummet ska dimensioneras utifrån verksamhetens storlek men bör rymma upp till 20 personer.

Rummet ska vara möblerbart med bord och stolar som kan anpassas efter olika typer av möten och utbildningar. Det ska finnas tillräckligt med fria ytor för god tillgänglighet och möjlighet att använda hjälpmedel vid behov.

Ventilationen ska dimensioneras för full beläggning och ge ett gott luftflöde även vid längre möten. Belysningen ska vara jämn, bländfri och reglerbar för att kunna anpassas efter olika aktiviteter såsom presentationer, digitala möten och utbildningar.

Rummet ska vara ljudisolerat så att normal samtalston inte kan uppfattas utanför rummet och störningar från angränsande verksamhet ska minimeras. Placeringen av mötesrummet bör möjliggöra att möten kan genomföras utan att störa den dagliga verksamheten.

Mötesrummet ska vara utrustat med modern mötesteknik, såsom stor bildskärm eller projektlösning, kamera, högtalare, mikrofon samt trådlös uppkoppling för digitala och hybrida möten. Tekniken placeras så att skärmen inte syns utifrån genom fönster eller

dörrglas. Det ska finnas ett tillräckligt antal eluttag och nätverksanslutningar samt möjlighet att ladda datorer och annan teknisk utrustning. Rummet bör även utrustas med whiteboard.

Mötesrummet ska kunna användas som tillfällig lednings- och samverkansplats vid extraordinära händelser eller kriser.

Kopiering och serviceutrymme

Kopieringsrummet ska utgöra verksamhetens centrala funktion för dokumenthantering, posthantering och förvaring av kontorsmaterial. Rummet ska vara utrustat med multifunktionsskrivare för utskrift, kopiering och skanning samt vid behov annan kontorsutrustning, exempelvis dokumentförstörare, lamineringsmaskin. Det ska finnas tillräckliga förvaringsmöjligheter för kopieringspapper, pärmar, kuvert och övrigt kontorsmaterial.

Rummet ska även innehålla en funktion för hantering av inkommande och utgående post med tydligt uppmärkta postfack eller motsvarande lösning. För att stödja verksamhetens miljöarbete ska utrymme finnas för källsortering av papper samt insamling av förbrukningsmaterial såsom tonerkassetter och bläckpatroner. En arbetsyta för sortering, häftning, hålslagning och paketering av dokument ska finnas. I rummet ska även finnas plats för ett digitalt nyckelskåp för säker förvaring och administration av nycklar till lägenheter, medicinskåp och andra behörighetsstyrda utrymmen. Utformningen ska möjliggöra ett effektivt arbetsflöde samt god ordning och tillgänglighet till material och utrustning.

Rummet bör placeras i anslutning till administrativa arbetsplatser och utformas så att buller från skrivare och annan utrustning inte stör närliggande arbetsrum.

Personalutrymmen

Personalrum

Ett antal funktioner som går under begreppet personalutrymmen innefattar omklädningsrum, personalrum och vilrum.

Medarbetare ska kunna gå ifrån sin avdelning för att ha rast under sitt arbetspass. Vid rast skall medarbetaren kunna gå till ett personalrum med möjlighet att värma, inta måltider och vila.

Utrymmet får gärna utformas med möbleringsmöjlighet till både gemenskap och lite avskildhet. Dimensionering av personalrum görs i varje projekt.

Plats för:

- En arbetsbänk för livsmedelshantering
- Diskbänk
- Separat tvättställ för handtvätt med plats för tvål, handsprit och pappershållare
- Kyl och ev frys
- Tystgående och snabb diskmaskin med tillräcklig kapacitet/antal för verksamheten med hög livsmedelshygienisk standard
- Planera för sopsortering och närhet till toaletter
- Mikrovågsugnar, OBS varm mat ska aldrig hanteras i högt

- Plats för kaffebryggare
- Tillräckligt med eluttag för att köket ska fungera smidigt och säkert
- Plats för köksutrustning och porslin

Vilrum

Det kan vara lämpligt att ha ett vilrum som angränsar till personalrummet. Rummet ska medge ostörd vila liggande och sittande. Belysningen behöver kunna dämpas. Rummet behöver god ventilation samtidigt som det är tyst och vilsamt. Möjlighet att kunna markera om rummet är ledigt eller upptaget. Närhet till tillgänglig toalett. Vilrummet kan kombineras och även användas som ett samtalsrum.

Omklädningsrum

Placeras helst i direkt anslutning till personalentré eller om sådan saknas vid huvudentrén. Närhet till klädförråd.

Ombyte från privata kläder till arbetskläder ska alltid ske på arbetsplatsen.

Tillgänglig toalett och dusch med utrymme att byta om enskilt kan kompletteras med mer yteffektiva lösningar utan dusch och toalett.

Utrymme för hantering av använda arbetskläder planeras in med hänsyn till hygienrutinerna. Förslagsvis ordnas utrymme för vagnar med tvättsäckar i närheten.

Antalet låsbara skåp ska utgöra antalet medarbetare som är i tjänst per dag med ett tillskott om några skåp. Komplettera med värdeskåp på avdelningarna. Plats för skohylla ska finnas för alla anställda. Antalet omklädningskåp dimensioneras utifrån det antal medarbetare som normalt behöver använda omklädningsrummen samtidigt, med viss marginal.

Tillagningskök eller Mottagningskök

Utformning, utrustning och produktionskapacitet planeras och projekteras i ett tidigt skede med kommunens enhet för Måltidsservice.

Anhörigrum och övernattningsmöjlighet

Ett rum för exempelvis vakande anhöriga bör kunna erbjudas. Inreds med plats för säng och sängbord, plats att sitta vid ett litet bord, toalett och dusch.

Hårvård

Hårvårdsrummet ska ge möjlighet för personal att bistå den boende med hårvård i en lugn, avskild och ändamålsenlig miljö. Rummet ska bidra till den personliga omvårdnaden och ge förutsättningar för att den boende kan bibehålla sitt välbefinnande, sin integritet och en god personlig hygien.

Rummet ska vara utrustat med en höj- och sänkbar frisörstol eller motsvarande stol anpassad för personer med nedsatt rörelseförmåga, tvättvask för hårtvätt, spegel i lämplig storlek samt god arbetsbelysning.

Det ska finnas arbetsyta och förvaringsutrymme för hårvårdsartiklar, handdukar och mindre utrustning såsom hårtork och andra enklare hjälpmedel. Eluttag ska placeras så att elektrisk utrustning kan användas på ett säkert och funktionellt sätt.

Rummet är avsett för den dagliga omvårdnaden och enklare hårvårdsinsatser som utförs av personal eller närstående.

Hjälpmedelsförråd rena och orena

Det ska finnas utrymme för att förvara sängar, rullstolar och andra hjälpmedel som inte ryms i akuthjälpmedelsförrådet. Många hjälpmedel är skrymmande och behöver kunna föras in och ut ur rummet. Kräver extra brett dörrmått. Det ska vara möjligt att förvara rena och orena hjälpmedel åtskilda. Det kan vara en fördel med avspolningsbarhet i utrymme för orena hjälpmedel. Det ska även finnas tvättställ med tillhörande hygienmaterial där orena hjälpmedel står.

Rullstolsförvaring/rengöring

I byggnaden eller i anslutning till bör det finnas tillgänglighetsanpassat utrymme med möjlighet att ladda, fylla på luft i och spola rent rullstolar. Eluttag för laddning placeras 80 cm över golv. Hyllplan på vägg. Automatisk dörröppnare krävs. Rummet kan placeras i närheten av huvudentrén för att underlätta bytet från inomhus- till utomhusrullstol.

Centrala förråd

De centrala förråden bör ligga i nära anslutning till inlastning, avemballeringsrum och miljörum/sopor.

Avemballering

Avemballering ska ske i avgränsat rum för att förhindra att partiklar och damm från förpackningar sprids till känsliga miljöer.

I avemballeringen packas varorna upp och transporteras vidare till centrala förråd. Ytteremballaget läggs i miljörum.

Utrustas med:

- Rostfritt arbetsbord, en del ren (innerförpackningar) en del oren (ytteremballage).
- Hyllor/skåp (för förvaring av verktyg att hantera kartong mm)
- Rullvagn för transport av emballage och varor till dels soprum och dels till förråd.
- God belysning.
- Tvättställ med tillhörande hygienmaterial

Miljörum

Miljörum ska utformas i enlighet med kommunens tekniska standard för renhållning avseende avfall. Tillräckligt stort miljörum för sortering av avfall ska finnas i anslutning till inlastning och avemballering. Där ska även finnas anvisad plats för pallar och emballage.

Hantering av avfall och emballage är ett tungt arbetsmoment för personal inom verksamheten vilket kräver en ergonomiskt genomtänkt hantering som underlättar transport och tunga lyft. Sophantering utformas utifrån god ergonomi, praktisk transporter, effektivt och hygieniskt flöde från avdelningens källsortering och avfallsrum till miljörum.

Städcentral

Det ska finnas en gemensam städcentral för hela boendet. Det är viktigt att rummets utformning möjliggör ett flöde från smutsigt till rent. Städcentral planeras av enheten för städ på Laholmshem.

Varuintag och inlastning

Det skall finnas en genomtänkt logistik till och från boendets funktioner när det gäller alla typer av leveranser såsom livsmedel och förbrukningsvaror. En särskild leveransingång avskild från huvudentrén är fördelaktig.

Ovanför varuintaget bör det finnas ett skärmtak. I inlastningen ska det även finnas utrymme för transportvagn och säckkärra. Porttelefon kopplad till personalens telefoner ger leverantörer möjlighet att lämna gods i inlastning.

Notera behovet av yta för tillfällig förvaring av leveranser samt returpallar och liknande. Ta höjd för det stora flödet av leveranser som ett särskilt boende genererar.

Särskilda transporter

In- och utflyttningar är ofta förekommande, logistik och tillgång till hissar måste planeras noga i varje projekt.

Ambulanstransporter, angöring nära transporthiss som rymmer bår och personal.

Angöring för transport av avliden måste beaktas och preciseras i det enskilda projektet. Oavsett val av entré är det av stor vikt att transporten kan ske värdigt.

Parkering

I anslutning till huvudentrén behövs tillräcklig plats för färdtjänst, ambulans och liknande.